

การวางแผนจัดซื้อจัดจ้าง

และบริหารพัสดุภาครัฐ

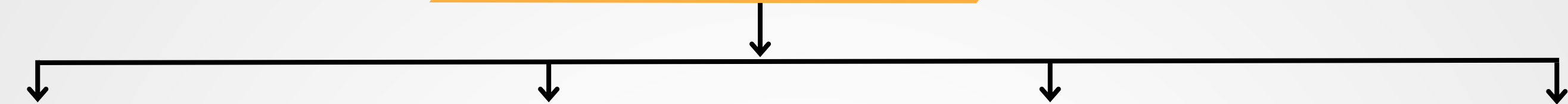
โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การจัดซื้อจัดจ้าง

ซื้อ

จ้าง

เช่า

แลกเปลี่ยน

พัสดุ

สินค้า

บริการ

งานก่อสร้าง

งานจ้างที่ปรึกษา

งานจ้างออกแบบหรือ
จ้างควบคุมงานก่อสร้าง

- วัสดุ
- ครุภัณฑ์
- ที่ดิน
- สิ่งปลูกสร้าง
- ทรัพย์สินอื่นใด

- งานจ้างบริการ
- งานจ้างเหมาบริการ
- งานจ้างทำของ
- การรับขนตาม ปพพ.

- งานก่อสร้างอาคาร
- งานก่อสร้างสาธารณูปโภค
- งานก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างอื่นใด
- การซ่อมแซม ต่อเติม ปรับปรุง รื้อถอน

การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ

หน่วยงานของรัฐ

หลักการจัดซื้อจัดจ้าง

พระราชบัญญัติ

การจัดซื้อจัดจ้าง
และการบริหารพัสดุภาครัฐ
พ.ศ. ๒๕๖๐
(๑๕ หมวด ๑๓๒ มาตรา)

กฎกระทรวง
ที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง

ระเบียบกระทรวงการคลัง
ว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้าง
และการบริหารพัสดุภาครัฐ
พ.ศ. ๒๕๖๐

ประกาศ คกก.
และหนังสือเวียน
ที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง

คุ้มค่า

โปร่งใส

มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ตรวจสอบได้

การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ

มาตรา 55

วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป

วิธีคัดเลือก

วิธีเฉพาะเจาะจง

หน่วยงานของรัฐเชิญชวน

ผู้ประกอบการทั่วไป

ที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่หน่วยงานของรัฐกำหนดให้เข้ายื่นข้อเสนอ

* ให้เลือกใช้วิธีนี้ก่อนเว้นแต่กรณีมาตรา 56 (1) และ (2)

เฉพาะผู้ประกอบการ

ที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่หน่วยงานของรัฐกำหนด ซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 3 รายให้เข้ายื่นข้อเสนอ เว้นแต่ในงานนั้น มีผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดน้อยกว่า 3 ราย

ผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่หน่วยงานของรัฐกำหนด รายใดรายหนึ่งให้เข้ายื่นข้อเสนอ หรือให้เข้ามาเจรจาต่อรองราคา รวมทั้งการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุกับผู้ประกอบการโดยตรงในวงเงินเล็กน้อยตามที่กำหนด

ในกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 96 วรรคสอง

การบริหารสัญญา

ควบคุม ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล

- ควบคุม ตรวจสอบการทำงานของผู้ขายหรือผู้รับจ้าง ตามข้อกำหนดในสัญญา/ระเบียบ เช่น แผนการปฏิบัติงาน การใช้เครื่องจักรเครื่องมือและอุปกรณ์ คุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้
- การก่อสร้างให้เป็นไปตามหลักวิชาช่างหรือเทคนิคทางวิศวกรรม
- ให้ใช้วัสดุ อุปกรณ์ตามมาตรฐานที่กำหนดหรือตามแบบรูปรายการงานก่อสร้าง
- เร่งรัด หรือติดตามการส่งมอบพัสดุหรืองานให้แล้วเสร็จตามสัญญาหรือข้อกำหนดในสัญญา

การแก้ไขปัญหา หรืออุปสรรค

- การแก้ไขปัญหา หรือเสนอความเห็นหรือแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ในกระบวนการบริหารสัญญาต่อผู้มีอำนาจหรือผู้บริหาร เพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสัญญา เช่น
- การแก้ไขสัญญา (มาตรา 97)
  - การเปลี่ยนแปลงรายการหรือรายละเอียดในสัญญา (เพิ่ม-ลดปริมาณงานหรือเพิ่มลดวงเงิน)
  - การงดหรือลดค่าปรับ หรือการขยายเวลาทำการตามสัญญา (มาตรา 102)
  - การบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง
  - การแก้ไขปัญหาอื่นๆ (ในสนาม)

ผู้มีหน้าที่และรับผิดชอบในการ บริหารสัญญา

คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ (มาตรา 100)

- คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานซื้อหรือจ้าง (งานซื้อหรืองานจ้างที่มีใช้งานจ้างก่อสร้าง) (ข้อ 175)
- คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้าง (งานจ้างก่อสร้าง) (ระเบียบข้อ 176)
- ผู้ควบคุมงาน (งานก่อสร้าง) (ระเบียบข้อ 178)

หน้าที่ตาม
มาตรา 100

หน้าที่ตาม
ระเบียบ

หน้าที่ตาม
สัญญาหรือ
ข้อตกลง

คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ (ระเบียบข้อ 25 – 27)

องค์ประกอบ คณะกรรมการซื้อหรือจ้าง

- (1) ประธาน 1 คน
- (2) กรรมการอย่างน้อย 2 คน

ในกรณีจำเป็นหรือเพื่อประโยชน์
ราชการจะแต่งตั้งบุคคลอื่นร่วมเป็น
กรรมการด้วยก็ได้ แต่จะต้องไม่มากกว่า
จำนวนใน (2)

ข้อยกเว้นการตรวจรับคนเดียว

การจัดซื้อจัดจ้างมี**วงเงินเล็กน้อย**ตามที่กำหนด
ในกฎกระทรวง (วงเงินไม่เกิน 100,000 บาท)
เป็นผู้ตรวจรับพัสดุนั้น โดยให้ปฏิบัติหน้าที่
เช่นเดียวกับคณะกรรมการตรวจรับพัสดุก็ได้
(มาตรา 100 วรรคสาม)

คุณสมบัติคณะกรรมการ

แต่งตั้งจาก

- ข้าราชการ
- ลูกจ้างประจำ
- พนักงานราชการ
- พนักงานมหาวิทยาลัย
- พนักงานของรัฐ
- พนักงานของหน่วยงานของ
รัฐที่เรียกชื่ออย่างอื่น

โดยคำนึงถึงลักษณะหน้าที่และ
ความรับผิดชอบเป็นสำคัญ

ควรแต่งตั้งจากผู้ชำนาญ
หรือผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับ
งานซื้อหรืองานจ้างนั้นเข้า
ร่วมเป็นกรรมการด้วย

การประชุมและการลงมติของคณะกรรมการ

ประธาน/และกรรมการ ต้องมาประชุม**ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง**ของจำนวน
กรรมการทั้งหมด (ประธานกรรมการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้หัวหน้า
หน่วยของรัฐแต่งตั้งประธานกรรมการคนใหม่เป็นประธานแทน)

การลงมติ

ประธาน และกรรมการแต่ละคน
มีหนึ่งเสียง ให้ถือเสียงข้างมาก
ถ้าเท่ากันให้ประธานออกเสียง
เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงชี้ขาด

เว้นแต่

คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ
ให้ถือมติเอกฉันท์

ข้อกำหนดและแนวทางปฏิบัติ

- การแก้ไขสัญญา
- การขยายเวลา การงดหรือการงดค่าปรับ
- การบอกเลิกสัญญา
- กรณีศึกษา

ข้อปฏิบัติและแนวทางปฏิบัติ

การแก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญาหรือข้อตกลง (มาตรา 97)

สัญญาหรือข้อตกลงเป็นหนังสือที่ได้ลงนามแล้วจะแก้ไขไม่ได้

ดุลพินิจของผู้มีอำนาจที่จะพิจารณาอนุมัติให้แก้ไขได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) เป็นการแก้ไขตามมาตรา 93 วรรคห้า
- (2) ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องแก้ไขสัญญาหรือข้อตกลง หากการแก้ไขนั้นไม่ทำให้หน่วยงานของรัฐเสียประโยชน์
- (3) เป็นการแก้ไขเพื่อประโยชน์แก่หน่วยงานของรัฐหรือประโยชน์สาธารณะ
- (4) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

- แก้ไขสัญญาเพื่อเพิ่มวงเงิน หากรวมกับวงเงินตามสัญญาเดิมแล้วมีผลทำให้ผู้มีอำนาจสั่งซื้อหรือสั่งจ้างเปลี่ยนแปลงไป ต้องเสนอผู้มีอำนาจเหนือขึ้นไป (มาตรา 97 วรรคสี่)
- กรณีที่มีการแก้ไขสัญญาหรือข้อตกลงเพื่อลดวงเงินให้ผู้มีอำนาจอนุมัติสั่งซื้อหรือสั่งจ้าง ตามวงเงินเดิมเป็นผู้อนุมัติการแก้ไขสัญญาหรือข้อตกลง (มาตรา 97 วรรคห้า)
- ต้องประกาศเผยแพร่ในระบบสารสนเทศของกรมบัญชีกลาง และของหน่วยงานของรัฐ (มาตรา 98)

ระเบียบข้อ 165

- การแก้ไขสัญญาหรือข้อตกลง ต้องอยู่ภายในขอบข่ายแห่งวัตถุประสงค์เดิม
- ต้องพิจารณาเปรียบเทียบคุณภาพของพัสดุ หรือรายละเอียดของงานรวมทั้งราคาของพัสดุหรืองานตามสัญญาหรือข้อตกลงกับพัสดุที่จะทำการแก้ไขนั้น ก่อนแก้ไขสัญญาหรือข้อตกลงด้วย
- ในกรณีที่เป็นการจัดซื้อจัดจ้างที่เกี่ยวกับความมั่นคงแข็งแรง หรืองานเทคนิคเฉพาะอย่าง จะต้องได้รับการรับรองจากวิศวกร สถาปนิกและวิศวกรผู้ชำนาญการ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรับผิดชอบหรือ สามารถรับรองคุณลักษณะเฉพาะ แบบและรายการของงานก่อสร้าง หรืองานเทคนิคเฉพาะอย่างนั้น แล้วแต่ กรณีด้วย
- เมื่อผู้มีอำนาจอนุมัติสั่งซื้อหรือสั่งจ้างแล้วแต่กรณี ได้อนุมัติการแก้ไขสัญญาหรือข้อตกลงแล้ว ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ลงนามในสัญญาหรือข้อตกลงที่ได้แก้ไขนั้น

การงดหรือลดค่าปรับหรือการขยายเวลาทำการตามสัญญา (มาตรา 102)

เหตุแห่งการงดหรือลดค่าปรับหรือการขยายเวลาทำการตามสัญญา

- (1) เหตุเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐ
- (2) เหตุสุดวิสัย
- (3) เหตุเกิดจากพฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่คู่สัญญาไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย
- (4) เหตุอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง (มาตรา 103)

เหตุแห่งการบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง

ในกรณีที่มีเหตุบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลงต่อไปนี้อยู่ในดุลพินิจของผู้มีอำนาจที่จะบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลงกับคู่สัญญา

- (1) เหตุตามที่กฎหมายกำหนด
- (2) เหตุอันเชื่อได้ว่าผู้ขายหรือผู้รับจ้างไม่สามารถส่งมอบงานหรือทำงานให้แล้วเสร็จได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด
- (3) เหตุอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือในสัญญาหรือข้อตกลง
- (4) เหตุอื่นตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

ระเบียบข้อ 183

- หากจำนวนเงินค่าปรับจะเกินร้อยละ 10 ของวงเงินค่าพัสดุหรือค่าจ้าง ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาดำเนินการบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง
- เว้นแต่คู่สัญญาจะยินยอมเสียค่าปรับให้แก่หน่วยงานของรัฐโดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ ทั้งสิ้น ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐพิจารณาผ่อนปรนการบอกเลิกสัญญาได้เท่าที่จำเป็น

การแก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญาหรือข้อตกลง (มาตรา 97)

หลักการ : สัญญาหรือข้อตกลงเป็นหนังสือที่ได้ลงนามแล้วจะแก้ไขไม่ได้

เว้นแต่ : คุณสมบัติของผู้มีอำนาจที่จะพิจารณาอนุมัติให้แก้ไขได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เป็นการแก้ไขตามมาตรา 93 วรรคห้า

(กรณีไม่ได้ทำสัญญาตามแบบที่กำหนด หรือไม่ได้ส่งร่างสัญญาให้สำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณา ก่อนให้ส่งสัญญาให้สำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาภายหลังได้ เมื่อสำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว หรือเมื่อสำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาเห็นชอบแต่ให้แก้ไขสัญญา ถ้าแก้ไขให้เป็นไปตามความเห็นของสำนักงานอัยการสูงสุด ให้ถือว่าสัญญานั้นมีผลสมบูรณ์)

(2) ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องแก้ไขสัญญาหรือข้อตกลง หากการแก้ไขนั้นไม่ทำให้หน่วยงานของรัฐเสียประโยชน์

(3) เป็นการแก้ไขเพื่อประโยชน์แก่หน่วยงานของรัฐหรือประโยชน์สาธารณะ

(4) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

- หากเห็นว่าจะมีปัญหาในทางเสียประโยชน์หรือไม่รัดกุมพอ ก็ให้ส่งร่างสัญญาที่แก้ไขนั้นไปให้สำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อน
- กรณีจำเป็นต้องเพิ่มหรือลดวงเงิน/ระยะเวลา
  - การแก้ไขสัญญาหรือข้อตกลงจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
  - หากมีความจำเป็นต้องเพิ่มหรือลดวงเงิน หรือเพิ่มหรือลดระยะเวลาส่งมอบหรือระยะเวลาในการทำงาน ให้ตกลงพร้อมกันไป

การแก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญาหรือข้อตกลง (มาตรา 97)

การแก้ไขสัญญาหรือข้อตกลงเพื่อเพิ่ม

วงเงิน-ลดวงเงิน

ในกรณีที่มีการแก้ไขสัญญาหรือข้อตกลงเพื่อเพิ่มวงเงิน เมื่อรวมวงเงินตามสัญญาหรือข้อตกลงเดิมและวงเงินที่เพิ่มขึ้นใหม่แล้ว หากวงเงินรวมดังกล่าวมีผลทำให้ผู้มีอำนาจอนุมัติสั่งซื้อหรือสั่งจ้างเปลี่ยนแปลงไป จะต้องดำเนินการให้ผู้มีอำนาจอนุมัติสั่งซื้อหรือสั่งจ้างตามวงเงินรวมดังกล่าวเป็นผู้อนุมัติการแก้ไขสัญญาหรือข้อตกลงด้วย

ในกรณีที่มีการแก้ไขสัญญาหรือข้อตกลงเพื่อลดวงเงิน ให้ผู้มีอำนาจอนุมัติสั่งซื้อหรือสั่งจ้างตามวงเงินเดิมเป็นผู้อนุมัติการแก้ไขสัญญาหรือข้อตกลง

ช่วงเวลาการ
แก้ไขสัญญา

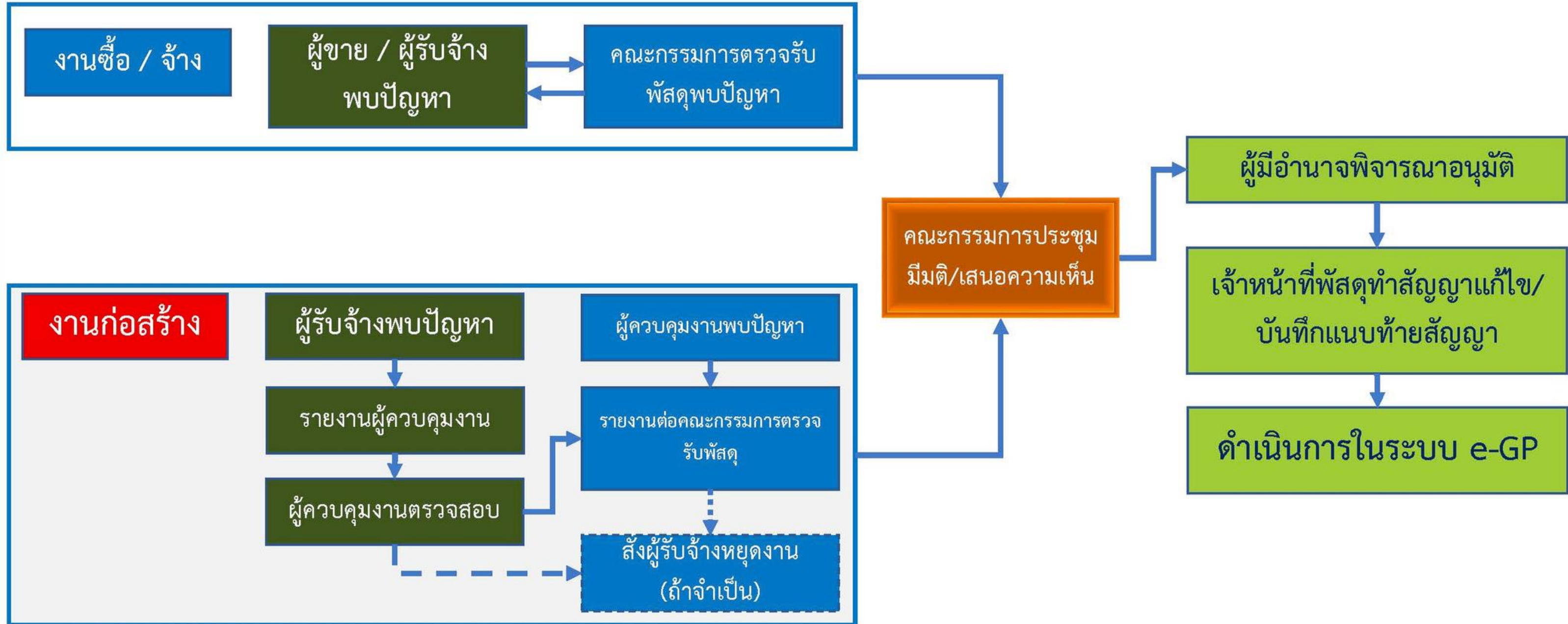
การแก้ไข เปลี่ยนแปลง สัญญาหรือข้อตกลง ช่วงเวลาก็ได้

- แต่ต้องเกิดขึ้นก่อน ตราจรับงานงวดสุดท้าย (เนื้องาน/วงเงิน)

ระเบียบข้อ 165

- การแก้ไขสัญญาหรือข้อตกลง ต้องอยู่ภายในขอบข่ายแห่งวัตถุประสงค์เดิม
- ต้องพิจารณาเปรียบเทียบคุณภาพของพัสดุ หรือรายละเอียดของงาน รวมทั้งราคาของพัสดุหรืองานตามสัญญาหรือข้อตกลงกับพัสดุที่จะทำการแก้ไขนั้น ก่อนแก้ไขสัญญาหรือข้อตกลงด้วย
- ในกรณีที่เป็นการจัดซื้อจัดจ้างที่เกี่ยวกับความมั่นคงแข็งแรง หรืองานเทคนิคเฉพาะอย่าง จะต้องได้รับการรับรองจากวิศวกร สถาปนิกและวิศวกรผู้ชำนาญการ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรับผิดชอบหรือ สามารถรับรอง คุณลักษณะเฉพาะ แบบและรายการของงานก่อสร้าง หรืองานเทคนิคเฉพาะอย่างนั้น แล้วแต่ กรณีด้วย
- เมื่อผู้มีอำนาจอนุมัติสั่งซื้อหรือสั่งจ้างแล้วแต่กรณี ได้อนุมัติการแก้ไขสัญญาหรือข้อตกลงแล้ว ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ลงนามในสัญญาหรือข้อตกลงที่ได้แก้ไขนั้น

กระบวนการและขั้นตอนการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญาหรือข้อตกลง

การงดหรือลดค่าปรับ หรือการขยายเวลายำการ

มาตรา 102 การงดหรือลดค่าปรับให้แก่คู่สัญญา หรือการขยายเวลายำการตามสัญญาหรือข้อตกลง ให้อยู่ในดุลพินิจของผู้มีอำนาจที่จะพิจารณาได้ตามจำนวนวันที่มีเหตุเกิดขึ้นจริง เฉพาะในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) เหตุเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐ
- (2) เหตุสุดวิสัย
- (3) เหตุเกิดจากพฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่คู่สัญญาไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย
- (4) เหตุอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

หลักเกณฑ์และวิธีการของงดหรือลดค่าปรับให้แก่คู่สัญญา หรือการขยายเวลายำการตามสัญญาหรือข้อตกลง ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

ระเบียบฯ ข้อ 181 กรณีที่สัญญาหรือข้อตกลงได้ครบกำหนดส่งมอบแล้ว และมีค่าปรับเกิดขึ้นให้หน่วยงานของรัฐแจ้งการเรียกค่าปรับตามสัญญาหรือข้อตกลงจากคู่สัญญาภายใน 7 วันทำการนับถัดจากวันครบกำหนดส่งมอบ และเมื่อคู่สัญญาได้ส่งมอบพัสดุ ให้หน่วยงานของรัฐบอกสงวนสิทธิการเรียกค่าปรับในขณะที่รับมอบพัสดุนั้นด้วย

ระเบียบฯ ข้อ 182 การงดหรือลดค่าปรับให้แก่คู่สัญญา หรือการขยายเวลายำการตามสัญญาหรือข้อตกลงตามมาตรา 102 ในกรณีที่มีเหตุเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐ หรือเหตุสุดวิสัย หรือเกิดจากพฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่คู่สัญญาไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายหรือเหตุอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ทำให้คู่สัญญาไม่สามารถส่งมอบสิ่งของหรืองานตามเงื่อนไขและกำหนดเวลาแห่งสัญญาได้ ให้หน่วยงานของรัฐระบุไว้ในสัญญาหรือข้อตกลงกำหนดให้คู่สัญญาต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้หน่วยงานของรัฐทราบภายใน 15 วัน นับถัดจากวันที่เหตุนั้นได้สิ้นสุดลงหรือตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หากมิได้แจ้งภายในเวลาที่กำหนด คู่สัญญาจะยกมากล่าวอ้างเพื่อของดหรือลดค่าปรับ หรือขอขยายเวลาในภายหลังมิได้ เว้นแต่กรณีเหตุเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐซึ่งมีหลักฐานชัดเจน หรือหน่วยงานของรัฐทราบที่อยู่แล้วตั้งแต่ต้น

การงดหรือลดค่าปรับ หรือการขยายเวลาทำการ

อำนาจในการพิจารณา

หัวหน้า

หน่วยงานของรัฐ

ให้อยู่ในดุลพินิจของผู้มีอำนาจ ที่จะพิจารณาได้ตามจำนวนวันที่มีเหตุเกิดขึ้นจริง

“ขยายเวลาทำการ”

→ ใช้ในกรณีที่สัญญายังไม่ครบกำหนด และไม่มีค่าปรับเกิดขึ้น

“การงดหรือลดค่าปรับ”

→ ใช้ในกรณีที่สัญญาครบกำหนด และมีค่าปรับเกิดขึ้นแล้ว

เหตุเกิดจาก (ม.102)

(1) เหตุเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐ

(2) เหตุสุดวิสัย

(3) เหตุเกิดจากพฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่คู่สัญญาไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย

(4) เหตุอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

เหตุสุดวิสัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 บัญญัติว่า “เหตุสุดวิสัย หมายความว่า เหตุใดๆ อันจะเกิดขึ้นก็ดี จะให้ผลพิบัติก็ดี เป็นเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้ แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสบหรือใกล้จะต้องประสบเหตุ นั้น จะได้จัดการระมัดระวังตามสมควร อันพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะและภาวะเช่นนั้น”

หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณา

(ระเบียบข้อ 182)

เป็นเหตุให้คู่สัญญาไม่สามารถส่งมอบสิ่งของหรืองานตามเงื่อนไขสัญญาและกำหนดแห่งสัญญาได้

คู่สัญญาต้องแจ้งเหตุให้หน่วยงานของรัฐทราบ ภายใน 15 วัน นับแต่จากวันที่เหตุนั้นได้สิ้นสุดลง หรือตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

หากมิได้แจ้งภายในกำหนด คู่สัญญาจะยกมากล่าวอ้างเพื่อของดหรือลดค่าปรับหรือขอขยายเวลาในภายหลังมิได้ เว้นแต่ (1) หรือหน่วยงานของรัฐทราบตั้งแต่วันที่

การงดหรือลดค่าปรับให้แก่คู่สัญญา หรือขยายเวลาทำการตามสัญญา

เหตุเกิดจากความผิด หรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐ

เหตุที่เกิดจากความผิด หรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นเหตุอุปสรรคที่ทำให้ผู้ขายไม่สามารถส่งมอบพัสดุหรือผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานจ้างนั้นได้ และไม่ว่าเหตุนั้นจะเป็นผลมาจากหน่วยงานของรัฐผู้ซื้อหรือผู้ว่าจ้างโดยตรง หรือมาจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องก็ตาม

ตัวอย่าง

- ส่งมอบพื้นที่ล่าช้า
- อนุมัติให้แก้ไขแบบรูปรายการล่าช้า
- การแก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญา ทำให้มีเนื้องานเพิ่มขึ้น
- ระยะเวลาที่ใช้ไปในการตรวจรับงาน

เหตุสุดวิสัย

“เหตุสุดวิสัย” ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 หมายความว่า เหตุใดๆ อันจะเกิดขึ้นก็ติ จะให้ผลพิบัติก็ติ เป็นเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้ แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสบหรือใกล้จะต้องประสบเหตุนั้น จะได้จัดการระมัดระวังตามสมควร อันพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะและภาวะเช่นนั้น

องค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ

- (1) เหตุเกิดขึ้นนั้นโดยมิใช่ความผิดของบุคคลผู้นั้น หรือมิใช่ความผิดที่บุคคลผู้นั้นต้องรับผิดชอบ อาทิ เหตุเกิดจากธรรมชาติโลก เช่น พายุไต้ฝุ่น ไฟป่า น้ำท่วม หรือเหตุเกิดแต่บุคคลที่ 3 เช่น โจรสลัด โจรปล้น เป็นต้น
- (2) ต้องเป็นเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้ ถ้าสามารถป้องกันได้ แต่ไม่ป้องกันจะอ้างว่าเป็นเหตุสุดวิสัยไม่ได้

เหตุเกิดจากพฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่คู่สัญญาไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย

พฤติการณ์ที่คู่สัญญาไม่ต้องรับผิดชอบนั้น จะต้องเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้ขายหรือผู้รับจ้าง และต้องเกิดขึ้นก่อนผิดนัดชำระหนี้ด้วย

การนับระยะเวลาที่เกิดอุปสรรค

1. อุปสรรคที่เป็นเหตุสุดวิสัย หรือพฤติการณ์อันหนึ่งที่คู่สัญญาไม่ต้องรับผิดชอบ

จะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือรับรองการเกิดอุปสรรคว่า เกิดขึ้นเมื่อใด สิ้นสุดลงเมื่อใด พยานหลักฐาน ได้แก่ หนังสือรับรองจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือจากอำเภอท้องที่ รายงานผู้ควบคุมงาน หรือกรณีจำเป็นอาจมีหนังสือรับรองจากกรมอุตุนิยมวิทยา หรือประกาศภัยพิบัติในท้องที่

2. อุปสรรคที่มีใช้ความผิดของคู่สัญญา (เป็นความผิดของหน่วยงานของรัฐ)

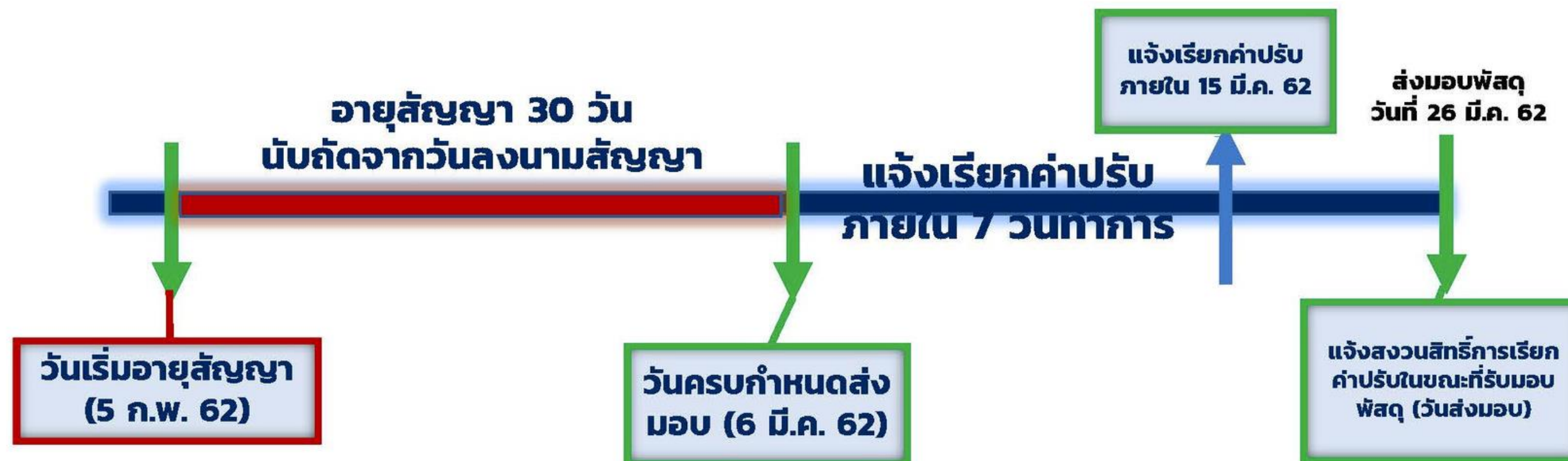
2.1 กรณีที่จะให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาให้ความเห็นชอบหรืออนุมัติ ตามข้อเท็จจริง

2.2 กรณีที่หน่วยงานของรัฐสั่งให้หยุดงาน อุปสรรคจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่สั่งให้หยุดงาน และสิ้นสุดลงก่อนวันที่ที่สั่งให้เข้าทำงาน เช่น หนังสือกรมสั่งให้หยุดงานในวันที่ 1 มี.ค. ต่อมากรมได้มีหนังสือสั่งให้เข้าทำงานในวันที่ 1 ก.ค. ดังนั้น อุปสรรคจึงเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ 1 มี.ค. – 30 มิ.ย.

การแจ้งเรียกค่าปรับ และการแจ้งสงวนสิทธิ์การเรียกค่าปรับ

หลักการและวิธีปฏิบัติ

- (1) เมื่อครบกำหนดสัญญาหรือข้อตกลง ผู้รับจ้างยังไม่มี การส่งมอบพัสดุ ให้มีหนังสือแจ้งเรียกค่าปรับตามสัญญาหรือข้อตกลงจากคู่สัญญาภายใน 7 วันทำการนับถัดจากวันครบกำหนดส่งมอบ
- (2) เมื่อมีการส่งมอบพัสดุเกินกำหนดสัญญาหรือข้อตกลง ให้หน่วยงานของรัฐบอกสงวนสิทธิ์การเรียกค่าปรับ ในขณะที่รับมอบพัสดุ

การบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง

เหตุแห่งการบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง (มาตรา 103)

ในกรณีที่มีเหตุบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลงต่อไปนี้ ให้อยู่ในดุลพินิจของผู้มีอำนาจที่จะบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลงกับคู่สัญญา

(1) เหตุตามที่กฎหมายกำหนด

(2) เหตุอันเชื่อได้ว่าผู้ขายหรือผู้รับจ้างไม่สามารถส่งมอบงานหรือทำงานให้แล้วเสร็จได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

(3) เหตุอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือในสัญญาหรือข้อตกลง

(4) เหตุอื่นตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

ระเบียบฯ ข้อ 183

- หากจำนวนเงินค่าปรับจะเกินร้อยละสิบของวงเงินค่าพัสดุหรือค่าจ้าง ให้นหน่วยงานของรัฐพิจารณาดำเนินการบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง
- **เว้นแต่**คู่สัญญาจะได้ยินยอมเสียค่าปรับให้แก่หน่วยงานของรัฐโดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ ทั้งสิ้น **ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐพิจารณาผ่อนปรนการบอกเลิกสัญญาได้เท่าที่จำเป็น**

การตกลงเลิกสัญญาหรือข้อตกลง

การตกลงกับคู่สัญญาที่จะบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาได้เฉพาะ

- ในกรณีที่เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานของรัฐโดยตรง หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ
- เพื่อแก้ไขข้อเสียเปรียบของหน่วยงานของรัฐในการที่จะปฏิบัติตามสัญญาหรือข้อตกลงนั้นต่อไป

เงื่อนไขสัญญา ข้อ ๗ (ก) กำหนดเวลาแล้วเสร็จและสิทธิของผู้ว่าจ้างในการบอกเลิกสัญญา

ภายในกำหนด.....(.....) วัน นับถัดจากวันลงนามในสัญญา ผู้รับจ้างจะต้องเสนอแผนงานให้เป็นที่พอใจแก่ผู้ว่าจ้าง โดยแสดงถึงขั้นตอนของการทำงานและกำหนดเวลาที่ต้องใช้ในการทำงานหลักต่างๆ ให้แล้วเสร็จ

ผู้รับจ้างต้องเริ่มทำงานที่รับจ้างภายในกำหนด.....(.....) วัน นับถัดจากวันที่ได้รับหนังสือแจ้งให้เริ่มงาน และจะต้องทำงานให้แล้วเสร็จภายในกำหนด.....(.....) วัน นับถัดจากวันที่ได้รับหนังสือแจ้งดังกล่าวนั้น

ถ้าผู้รับจ้างมิได้เสนอแผนงาน หรือมิได้ลงมือทำงานภายในกำหนดเวลาหรือไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลา หรือมีเหตุให้เชื่อได้ว่าผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา หรือจะแล้วเสร็จล่าช้าเกินกว่ากำหนดเวลา หรือผู้รับจ้างทำผิดสัญญาข้อใดข้อหนึ่ง หรือตกเป็นผู้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด หรือตกเป็นผู้ล้มละลาย หรือเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุหรือผู้ควบคุมงานหรือบริษัทที่ปรึกษาซึ่งได้รับมอบอำนาจจากผู้ว่าจ้าง ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญานี้ได้ และมีสิทธิจ้างผู้รับจ้างรายใหม่เข้าทำงานของผู้รับจ้างให้ลุล่วงไปได้ด้วย การใช้สิทธิบอกเลิกสัญญานั้นไม่กระทบสิทธิของผู้ว่าจ้างที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้รับจ้าง

การที่ผู้ว่าจ้างไม่ใช้สิทธิเลิกสัญญาดังกล่าวข้างต้นนั้น ไม่เป็นเหตุให้ผู้รับจ้างพ้นจากความรับผิดชอบตามสัญญา

เงื่อนไขสัญญา ข้อ ๗ (๗) กำหนดเวลาแล้วเสร็จและสิทธิของผู้ว่าจ้างในการบอกเลิกสัญญา

ผู้รับจ้างต้องเริ่มทำงานที่รับจ้างภายในวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .... และจะต้องทำงานให้แล้วเสร็จบริบูรณ์ภายในวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .... ถ้าผู้รับจ้างมิได้ลงมือทำงานภายในกำหนดเวลา หรือไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลา หรือมีเหตุให้เชื่อได้ว่าผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา หรือจะแล้วเสร็จล่าช้าเกินกว่ากำหนดเวลา หรือผู้รับจ้างทำผิดสัญญาข้อใดข้อหนึ่ง หรือตกเป็นผู้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด หรือตกเป็นผู้ล้มละลาย หรือเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุหรือผู้ควบคุมงานหรือบริษัทที่ปรึกษา ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากผู้ว่าจ้าง ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญานี้ได้ และมีสิทธิจ้างผู้รับจ้างรายใหม่ เข้าทำงานของผู้รับจ้างให้ลุล่วงไปด้วย การใช้สิทธิบอกเลิกสัญญานี้ไม่กระทบสิทธิของผู้ว่าจ้างที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้รับจ้าง

การที่ผู้ว่าจ้างไม่ใช้สิทธิเลิกสัญญาดังกล่าวข้างต้นไม่เป็นเหตุให้ผู้รับจ้างพ้นจากความรับผิดชอบ

สัญญา

การเร่งรัดให้เข้าปฏิบัติงานตามสัญญา

กรณีลงนามในสัญญาแล้ว คู่สัญญาไม่เข้าดำเนินการตามสัญญา

- ให้หน่วยงานของรัฐมีหนังสือแจ้งเร่งรัด พร้อมกำหนดระยะเวลาที่คู่สัญญาต้องเข้าดำเนินการ (เช่น ภายใน ..... วันทำการ นับถัดจากวันที่ได้รับหนังสือ)
- หากคู่สัญญาไม่เข้าดำเนินการภายในเวลาที่กำหนด ควรใช้ดุลพินิจในการบอกเลิกสัญญา ตาม พรบ. จัดซื้อจัดจ้างฯ มาตรา 103 วรรคหนึ่ง (2)

กรณีคู่สัญญาเข้าดำเนินการตามสัญญา แต่มีความล่าช้า ไม่เป็นไปตามแผนงาน หรือระยะเวลาที่กำหนดไว้

- ให้หน่วยงานของรัฐมีหนังสือแจ้งเร่งรัดคู่สัญญาให้ดำเนินการตามแผนงานหรือระยะเวลาที่กำหนด
- หากคู่สัญญายังมีความล่าช้า ใช้ดุลพินิจในการบอกเลิกสัญญา ตาม พรบ. จัดซื้อจัดจ้างฯ มาตรา 103 วรรคหนึ่ง (2)

แนวทางการประเมินผลการทำงานและการบอกเลิกสัญญา

1. กรณีล่วงเลยระยะเวลาไปเกิน 1 ใน 2 ของแผนงานแล้ว

- มีผลงานสะสมไม่ถึง 25% ของวงเงินค่าพัสดุ/ค่าจ้าง
- ความล่าช้าเป็นความผิดของคู่สัญญา

2. กรณีล่วงเลยระยะเวลาไปเกิน 1 ใน 2 ของระยะเวลาตามแผนงานแล้ว

- ผลงานสะสมประจำเดือนไม่ถึง 50% ของแผนงานประจำเดือน
- ผลงานสะสมไม่ถึง 50% ของวงเงินค่าพัสดุ/ค่าจ้าง
- ความล่าช้าเป็นความผิดของคู่สัญญา

3. กรณีล่วงเลยระยะเวลาไปเกิน 3 ใน 4 ของระยะเวลาตามแผนงานแล้ว

- ผลงานสะสมไม่ถึง 65% ของวงเงินค่าพัสดุ/ค่าจ้าง
- ความล่าช้าเป็นความผิดของคู่สัญญา

แนวทางการประเมินผลการทำงานและการบอกเลิกสัญญา

4. กรณีครบกำหนดส่งมอบตามสัญญา

- มีผลงานสะสมน้อยกว่า 85% ของวงเงินค่าพัสดุ/ค่าจ้าง

5. กรณีครบกำหนดส่งมอบตามสัญญา

- มีจำนวนค่าปรับจะเกิน 10%
- ให้ดำเนินการตามหนังสือ ว83

หากปรากฏว่าเข้ากรณีใด กรณีหนึ่งตามข้อ 1-5 หน่วยงานของรัฐ
ควรใช้ดุลพินิจบอกเลิกสัญญาตาม พรบ. จัดซื้อจัดจ้างฯ มาตรา 103 วรรคแรก (2)

ไม่ใช้บังคับกับการก่อสร้างบำรุงทาง

แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการบอกเลิกสัญญาหรือข้อตกลง (ระเบียบฯ ข้อ 183 + ว 83)

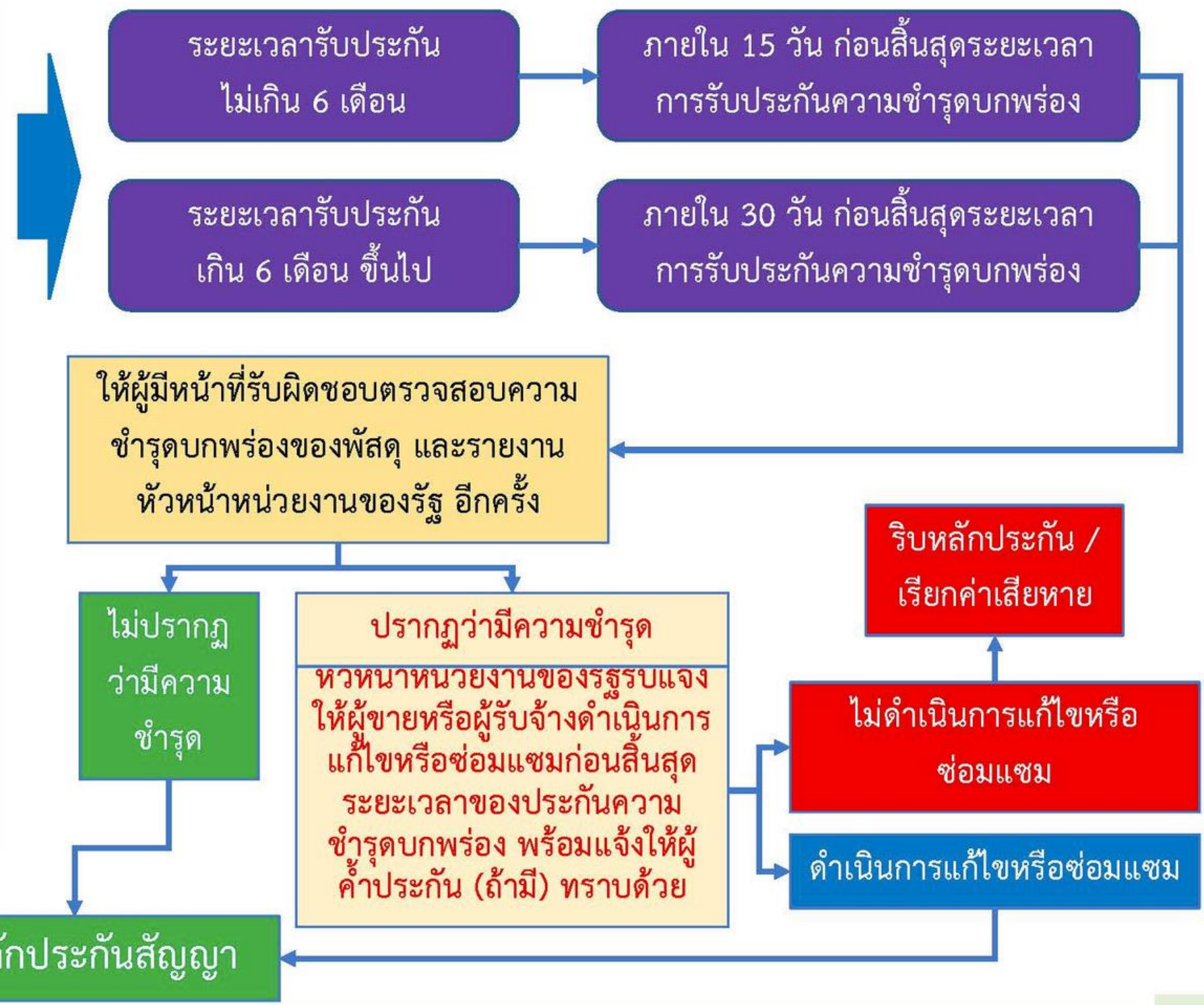
การตรวจสอบความชำรุดบกพร่องก่อนการคืนหลักประกันสัญญา (ว117)

ภายในกำหนดระยะเวลา
รับประกันความชำรุด
บกพร่อง

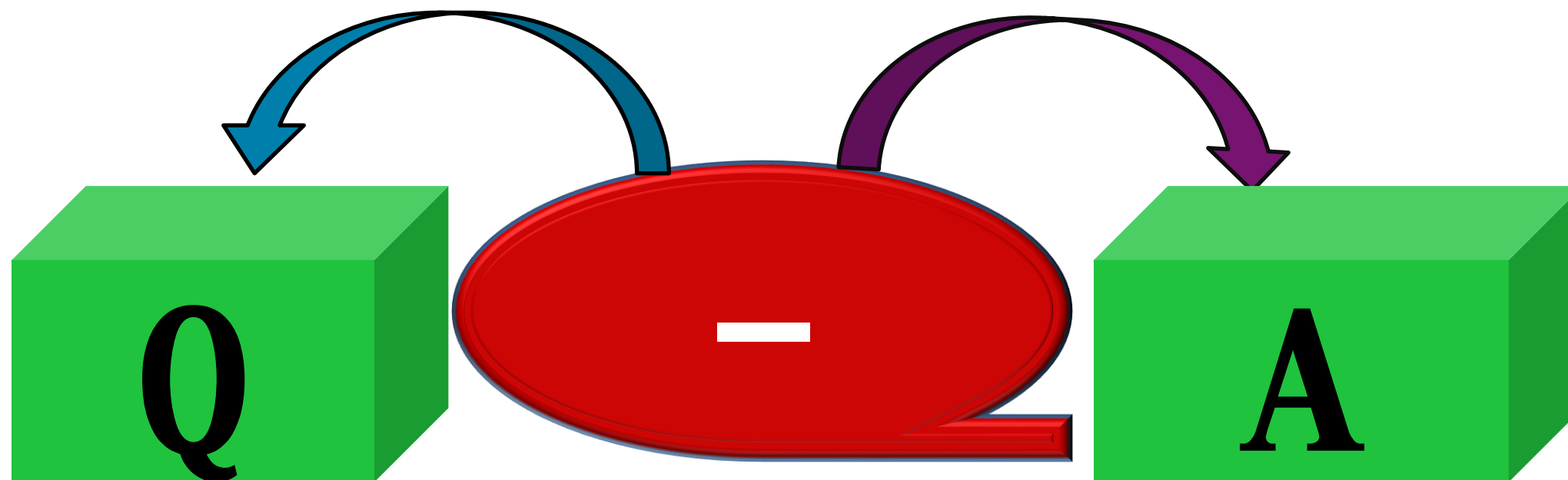
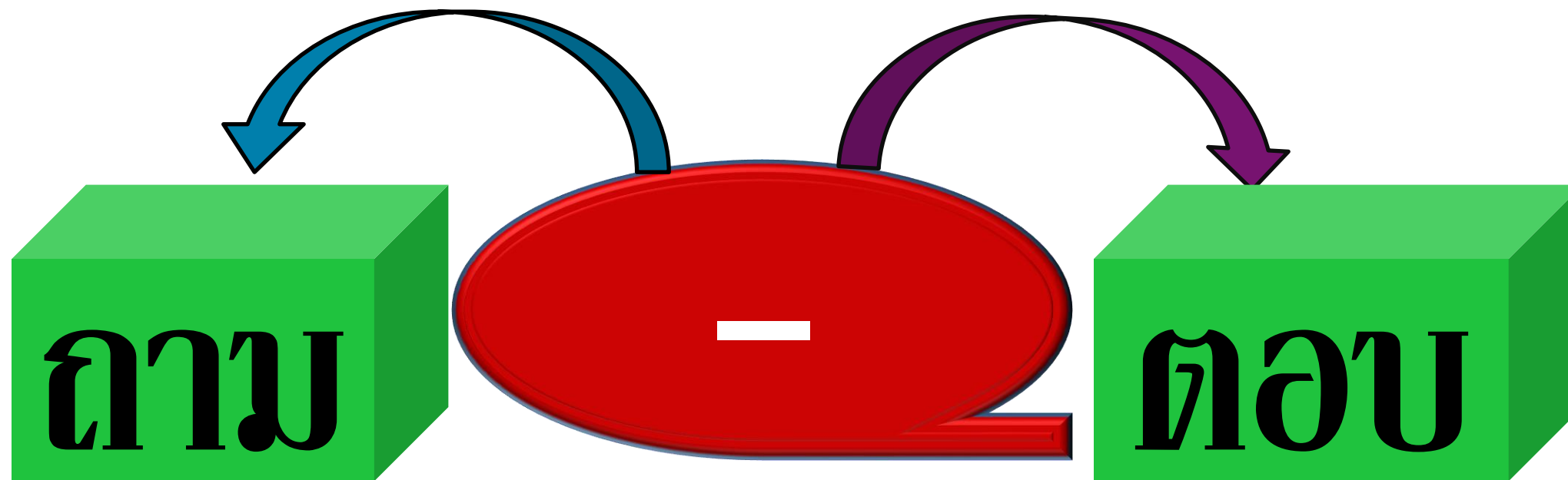
- ให้หัวหน้าหน่วยงานผู้ครอบครองพัสดุ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลบำรุงรักษาและตรวจสอบความชำรุดบกพร่องของพัสดุ
- เว้นแต่กรณีที่ไม่มีผู้ครอบครองพัสดุ หรือมีหลายหน่วยงานครอบครอง ให้หัวหน้าเจ้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลรักษาและตรวจสอบความชำรุดบกพร่องของพัสดุนั้น

กรณีปรากฏความชำรุดบกพร่องภายในระยะเวลาประกัน

- ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ รับผิดชอบ รายงานหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ เพื่อแจ้งให้ผู้ขาย หรือผู้รับจ้าง ดำเนินการแก้ไข หรือซ่อมแซมทันที พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ค้าประกัน (ถ้ามี) ทราบด้วย

คืนหลักประกันสัญญา

ขอขอบคุณที่ทำให้เกียรติ

